

Marian Alfons Mychra

Ś.P. Ks. Dr. Bernard Filipiuk

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 6/1-4, 573-581

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ś.P. Ks. Bernard Filipiuk

SPRAWOZDANIA RECENZJE KOMUNIKATY

Ś.P. Ks. Dr BERNARD FILIPIUK

W dniu 10 września 1963 roku zmarł w Siedlcach ks. dr Bernard Filipiuk, st. wykładowca na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katalickiej w Warszawie, Wikariusz Generalny i Kanclerz Kurii Podlaskiej oraz profesor Wyższego Seminarium Duchownego w Siedlcach.

Ks. Dr Bernard Filipiuk urodził się dnia 10 września 1899 roku na Podlasiu we wsi Gęś, gmina Jabłoń, powiat Radzyń Podlaski. Ochrzczony w Krakowie w parafii Wszystkich Świętych. Rodzicami jego byli Marianna z Lewczuków i Julian małżonkowie Filipiuk, rolnicy posiadający gospodarstwo o powierzchni 4 i 1/2 ha ziemi. Z siedmiorga dzieci był piątym z kolei dzieckiem. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej rosyjskiej uczęszcza do progimnazjum rosyjskiego w Radzynie Podlaskim. W chwili wybuchu wojny światowej w 1914 roku ma ukończone cztery klasy gimnazjum. W 1914 i 1915 roku uczy się w domu pod kierunkiem swego brata, mającego wówczas wykształcenie sześciu klas gimnazjum, przerabiając klasę piątą i szóstą. Na początku 1916 roku obejmuje kierownictwo szkoły powszechnej w Brzezinach, gmina Przegaliny, pow. Radzyń Podlaski, złożony przednio wobec Komisji Powiatowego Komitetu Oświaty egzamin z sześciu klas gimnazjum. W okresie wakacyjnym uczęszcza na czteromiesięczne kursy nauczycielskie, które kończy otrzymując dyplom kwalifikacyjny na nauczyciela. W szkole powszechnej uczy do czerwca 1919 roku, a ponadto w roku szkolnym 1918/1919 w szkole rolniczej w Komarówce Podlaskiej — matematyki i historii powszechnej. W październiku 1919 roku wstępuje do Wyższego Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim, które kończy w 1925 roku otrzymując święcenia kapłańskie w dniu 1.II.1925 r. W Seminarium należał do grupy najzdolniejszych alumnów. Mimo dość dużej absencji z powodu chorób dręczących go już na ławie seminaryjnej dość

łatwo uporał się z egzaminami z filozofii i teologii katolickiej. Zdolności młodego chłopca ocenił już wcześniej jego proboszcz z Komarówki Podlaskiej ks. Jan Rudnicki wydając o nim następującą opinię: „Bernard Filipiuk, parafianin, nauczyciel przez pare lat, samouk z bardzo małą pomocą naukową zrobił bardzo wiele z siebie, a ponieważ mu na chęciach nie zbywa, uważam, że zrobi jeszcze więcej. Chociaż świadectwo szkolne ma skąpe, nawet bez łaciny, to jednak uważam, że te trudności pokona z łatwością; jest to chłopiec prawie nadzwyczajnej woli — przy tym pobożny. Komarówka, 24. VI. 1919 r. Ks. Jan Rudnicki”.

W latach 1925—1928 pracuje w Białej Podlaskiej jako kapelan szpitala św. Karola Boremeusza, wikariusz parafii N.M.P. i prefekt szkół powszechnych, następnie w Sokołowie Podlaskim w tymże charakterze.

Pragnieniem Ks. Filipiuka jest ukończenie wyższych studiów. W związku z tym dwukrotnie prosi J.E. Ks. Biskupa Henryka Przeździeckiego, Ordynariusza diecezji Podlaskiej, o zezwolenie na odbycie tychże: w 1927 roku w Lublinie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z dziedziny socjologii, w 1928 r. w Rzymie. W Wiecznym Mieście młody kapłan pragnie nabrać ducha prawdziwego apostołstwa, jak to zaznacza w swym podaniu oraz pogłębić wiadomości z dziedziny filozofii chrześcijańskiej i teologii dogmatycznej. W obu wypadkach spotyka się z odmową: w pierwszym — z racji braku kapłanów do pracy duszpasterskiej; w drugim — z powodu złego stanu zdrowia. Biskup Przeździecki odkłada wyjazd na studia na następny rok biorąc pod uwagę dwukrotny atak kamicy, który przechodził Ks. Bernard Filipiuk; raz w 1926 roku, drugi — w 1927 r., pociągający za sobą dłuższe leczenie w szpitalu Czerwonego Krzyża w Zakopanem. Ponadto pragnieniem Ordynariusza jest skierowanie młodego, ale już chorego, kapłana do Tuluzy. Przemawia za tym klimat oraz dogodniejsze warunki utrzymania. Plany te jednak nie zostały zrealizowane. Po rocznej pracy w Siedlcach na przełomie 1928/29 roku w Liceum Biskupim na stanowisku prefekta oraz zastępcy obrońcy węzła małżeńskiego przy Biskupim Sa-

dzie Duchownym w Siedlcach, w październiku 1929 roku Ks. Filipiuk udaje się na studia prawnicze do Rzymu. W liście z 30 października 1929 r. do biskupa Przeździeckiego Ks. Bernard zaznacza, że Ks. Prałat Tadeusz Zakrzewski, ówczesny dyrektor Polskiego Instytutu w Rzymie, a późniejszy biskup i ordynariusz diecezji Płockiej, radzi mu, by zamiast na *Angelicum*, gdzie był skierowany przez biskupa Przeździeckiego, studiował prawo w *Papieskim Instytucie Obojga Praw*. W uczelni tej przez trzy lata może ukończyć prawo rzymskie i kanoniczne. Za zmianą decyzji Ks. Biskupa Ordynariusza przemawia jeszcze i ten fakt, że w *Angelicum* prawo jest słabo obsadzone w przeciwieństwie do teologii, a ponadto w *Apollinarium* wykładają urzędnicy poszczególnych Kongregacji, a słuchaczami są głównie ci, którzy później, po skończonych studiach, pracują w administracji kościelnej. Nawiazanie bliższego kontaktu z wyżej wymienionymi osobami, zdaniem Ks. Prałata Zakrzewskiego, będzie korzystne nie tylko dla studującego, ale i dla diecezji, z której on pochodzi. Wymienione racje skłoniły Ks. Biskupa Przeździeckiego do przychylnego ustosunkowania się do prośby Ks. Filipiuka. Razem z Ks. Bernardem na studia do Rzymu udali się z Podlasia ks. Zaremba i ks. Sidor, który zapisał się na Wydział Prawa na *Gregorianum*. W liście z dnia 13 listopada 1930 r. do Ks. Biskupa Przeździeckiego Ks. Filipiuk wymienia profesorów wykładających prawo kanoniczne w *Apollinarysie* w roku akademickim 1930/31: prawo osobowe — prof. Maroto, prawo karne — prof. Roberti, prawo porównawcze i prawo Kościoła Wschodniego — prof. D'Ambrosio, prawo cywilne — Zobowiązania — prof. Laraona, prawo międzynarodowe — prof. Pasquanini.

Stopień licencjata obojga praw zdobywa Ks. Filipiuk w 1931 r.

W 1932 r. konstytucja „*Deus scientiarum*” zmienia układ studjów w Papieskim Instytucie Obojga Praw z trzech na cztery lata, zwiększając liczbę wykładów z 15 godzin tygodniowo na 24 plus dwa seminaria. Reforma ta nie dotyczy odbywających studia na ostatnim roku, do których zaliczał się i Ks. Filipiuk. Mogli wszyscy studenci przystąpić do egza-

minu doktorskiego po trzech latach. Z przywileju powyższego korzysta i Ks. Filipiuk; składa egzamin z całości prawa kanonicznego w dniu 17 maja 1933 roku, a w lipcu tegoż roku, po złożeniu końcowych egzaminów i obronie pisemnej rozprawy pod tytułem: „*Juridica conditio religiosae iuventutis institutionis in Polonia legibus praeconcordatis et concordatis*”, uzyskuje stopień doktora obojga praw.

Podczas ostatniego roku studjów w Rzymie odbywa praktykę sądową w Trybunale Roty Rzymskiej, uczęszczając na seminarium prowadzone przez ks. Prałata dr Stanisława Janasika, polskiego audytora Roty Rzymskiej oraz praktykę administracyjną w Kongregacji Soborowej.

Po powrocie do kraju w 1933 roku Ks. Filipiuk otrzymuje nominację z Kurii Podlaskiej na profesora prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Janowie Podlaskim i pozostaje na tym stanowisku przez dalsze trzy lata. W 1936 roku obejmuje urząd notariusza w Kurii Podlaskiej w Siedlcach i sędziego prosynodalnego. W roku następnym mianowany zostaje notariuszem Sądu Duchownego i spełnia te obowiązki do 1 sierpnia 1942 roku, wykładając jednocześnie prawo kanoniczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach w latach 1939—1942, gdzie przeniesiono uczelnię po jej likwidacji przez Niemców w Janowie Podlaskim.

W latach 1942—1946 Ks. Filipiuk jest administratorem parafii Miastków koło Garwolina, skąd 19 września 1946 roku powraca do Siedlec na stanowisko Kanclerza Kurii Podlaskiej, który to urząd, łącznie z profesurą prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym, sprawuje do śmierci.

Dnia 15 lutego 1951 roku Ks. dr Filipiuk powołany zostaje do Kolegium Konsultorów-Wotantów utworzonego w Polsce na zlecenie Władzy Kościelnej do rozpatrywania spraw małżeńskich i opracowywania wniosków o dyspensę od małżeństwa zawartego a niedopełnionego.

Jego Ekscelencja Ks. Biskup dr Ignacy Świrski, Ordynariusz Diecezji Podlaskiej, w grudniu 1946 powierza Ks. Filipiukowi urząd sędziego prosynodalnego oraz mianuje go członkiem Diecezjalnej Rady Administracyjnej; w czerwcu 1948 r. —

stałym zastępcą Wikariusza Generalnego, a w dniu 16 lipca 1960 roku — Wikariuszem Generalnym, na którym to stanowisku pozostaje aż do śmierci w dniu 10 września 1963 r.

Władza Diecezjalna oceniając pracę Ks. Filipiuka i jego zasługi dla diecezji Podlaskiej obdarza go godnością kanonika „ad instar”. W dniu 5 sierpnia 1940 r. Ks. Biskup dr Czesław Sokołowski, ówczesny Administrator Apostolski Diecezji Podlaskiej, występuje ponadto z prośbą do Stolicy Apostolskiej o zmamianowanie ks. dr Filipiuka szambelanem papieskim. W dniu 29 stycznia 1942 ponawiając swą prośbę ks. Biskup zwraca się do Papieża o przydzielenie ks. dr. Filipiukowi godności prałata. Warunki wojenne uniemożliwiają realizację powyższych zamiarów Władzy Diecezjalnej. Są one jednak dowodem uznania i wysokiej oceny pracy ks. dr. Filipiuka w Sądzie Biskupim i Seminarium Duchownym. Uwieńczeniem wymienionych wysiłków jest zaliczenie ks. dr. Filipiuka w poczet grona kanoników gremialnych Kapituły Katedralnej w Siedlcach w dniu 22 grudnia 1948 roku. W akcie nominacyjnym J. Eks. Ks. Biskup Dr Ignacy Świrski zaznacza: „W ten sposób pragniemy okazać Ci, Umiłowany Synu, Nasze uznanie pasterskie dla Twego nieskazitelnego życia kapłańskiego, synowskiego przywiązania do Kościoła oraz dla Twojej głębokiej wiedzy prawniczej, jak nie mniej i Naszą wdzięczność za chętnie zawsze wykonywanie Naszych zleceń, dotyczących ogólnych spraw diecezjalnych, zwłaszcza za owocną i ofiarną pracę na stanowisku kanclerza Kurii i profesora Wyższego Seminarium Naszego”. Ks. Filipiuk wielce sobie cenił powyższe wyróżnienie czemu niejednokrotnie dał wyraz w rozmowie ze swymi kolegami. Do godności kościelnych, jakimi obdarzyła Go Władza Kościelna, dodać należy nominację z dnia 8 września 1960 roku na prałata scholastyka w Kapitułe Katedralnej oraz Prałata Papieskiego.

Drugim etapem prac Ks. Filipiuka była *Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie*. Pracę w wyżej wymienionej Uczelni rozpoczyna w dniu 3 stycznia 1955 roku w charakterze kontraktowego pomocniczego pracownika nauki. Na wniosek Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej

w Warszawie Komisja Kwalifikacyjna dla Pomocniczych Pracowników Nauki przy ATK, zgodnie z obowiązującymi przepisami, na posiedzeniu w dniu 31 grudnia 1955 przyznała Ks. Filipiukowi tytuł naukowy adiunkta (Dz.U.R.PL. Nr 6 z dn. 7.II.1952 r., Monitor Polski Nr 42 z dn. 29 maja 1952 r.). Minister Szkolnictwa Wyższego na podstawie § 2 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1954 roku (Dz. U. R.P.L. Nr 42, poz. 187) przyznaje w dniu 1 maja 1956 roku tytuł zastępcy profesora, który piastuje do końca sierpnia 1961 roku, to jest do chwili skasowania przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego tytułów i funkcji zastępcy profesora. Od dnia 1 października 1961 aż do śmierci Ks. dr Filipiuk pracuje na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK w charakterze starszego wykładowcy przy Katedrze Kościelnego Prawa Publicznego i Międzynarodowego pełniąc jednocześnie funkcję kierownika wymienionej katedry, którą Rada Wydziału zleciła Mu na posiedzeniu w dniu 10 października 1956 roku.

Ks. Filipiuk pracuje także i *społecznie*. Terenem jego wysiłków w tej dziedzinie był od 1933 do 1948 r. *Polski Czerwony Krzyż*. Kieruje oddziałem PCK w Janowie Podlaskim. W 1934 r. organizuje tam ośrodek zdrowia, który oddał znaczne usługi miejscowej ludności pozbawionej szpitala. Od 1936 roku pracuje w kołach młodzieży czerwono-krzyskiej w Okręgu Biała Podlaska.

Ks. dr Filipiuk w ciągu swego 63 letniego życia kilka razy był na krawędzi śmierci. Pomijając takie fakty, jak ciężkie choroby, które Go niejednokrotnie nawiedzały, operacje, którym musiał się poddawać, między innymi rezekcja żołądka dokonana w dniu 27 stycznia 1943 r. w Warszawie w szpitalu przy ul. Wawelskiej i operacja jamy brzusznej w sierpniu 1944 r. w szpitalu przy ul. Płockiej w Warszawie, godnym podkreślenia jest fakt, że w dniu 8 września 1939 r., w czasie kilkugodzinnego bezlitosnego bombardowania Siedlec i niszczenia ludności cywilnej przez Niemców za to, że w dniu tym kwaterował w Kurii Podlaskiej Jego Eminencja Ks. Kardynał Hlond w przejeździe do Brześcia oraz miał się zatrzymać

Naczelnny Dowódca Wojsk Polskich Marszałek Rydz-Śmigły, w bramie przy ul. Floriańskiej 1, w której znalazł się Ks. Filipiuk i grupa ludności cywilnej, zaskonoczona rozpoczętym bombardowaniem, od odłamków bomby rzuconej w pobliżu zginęli wszyscy, nawet niewiasta kurczowo trzymająca się za rękę Ks. Filipiuka, On wyszedł bez szwanku tylko z podziurawioną doszczętnie odłamkami bomby sutanną i paltem. Innym wydarzeniem nie mniej charakterystycznym i świadczącym wprost o cudownym ocaleniu był fakt rozstrzelania przez Niemców w dniu 5 sierpnia 1944 r., po rozpoczęciu powstania warszawskiego, wszystkich chorych i całego personelu lekarskiego i pielęgniarzkiego Szpitala Warszawskiego przy ul. Płockiej. Działanie powyższe zaskoczyło Ks. Filipiuka w łóżku, w piątym dniu po ciężkiej operacji, o której wyżej wspomniałem. Zmuszony do opuszczenia łóżka przez oprawców i wleczony pod rękę przez drugiego chorego, nieco silniejszego od niego otrzymał salwę z karabinu maszynowego wymierzonego w plecy orszaku chorych i personelu szpitala. Od kul wśród masy zabitych i rannych zginął chory prowadzący Go pod rękę, który padając pociągnął za sobą na ziemie zboląłego i ledwie trzymającego się na nogach Ks. dr Filipiuka. Stan fizyczny i psychiczny Ks. Bernarda musiał być godny pożalowania, gdyż zbiry dobijając z pistoletów rannych uznali Go za nieżywego. Tak uniknął śmierci Ks. Filipiuk w pierwszych dniach powstania warszawskiego. Doczekawszy nocy z wielkim trudem i wysiłkiem doczołgał się do pobliskiego kościoła na Kole i znalazł opiekę i pomoc lekarską u Ks. Proboszcza Jana Sitnika.

Ks. dr Bernard Filipiuk należy bezsprzecznie do wybitniejszych kancnistów — praktyków ostatniej doby. Jego zainteresowania szły głównie w kierunku praktycznego zastosowania zasad nauki administracji w Kościele, sądownictwa kościelnego oraz dydaktyki, którą uprawiał przez szereg lat w Seminarium Duchownym w Siedlcach oraz w ciągu 8 lat Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Wydział Prawa Kanonicznego doceniając Jego zdolności, przygotowanie naukowe oraz sumienność w pracy powierzył Mu nauczanie słuchaczy wy-

mienionej uczelni, przysposobienie ich do praktyki w Kurii i Sądzie, zlecając jednocześnie wykład z kościelnego prawa publicznego i międzynarodowego, do czego upoważniała Wydział praca pisemna Ks. Filipiuka, będąca podstawą nadania mu tytułu doktora obojga praw w *Papieskim Instytucie Obojga Praw* w Rzymie.

W dniu 10 września 1963 roku, w 63 rocznicę swych urodzin, w czasie Mszy św. celebrowanej w Kaplicy domowej przez Ks. Bernarda Waszczuka, studenta Wydziału Prawa Kanonicznego ATK w Warszawie, siostrzeńca Zmarłego, odprawianej w Jego intencji, oddał Bogu ducha, po dłuższej i ciężkiej chorobie zawału sercowego, Ks. dr Bernard Filipiuk, nie strudzony pracownik na niwie kanonistyki w Polsce, wielki przyjaciel młodzieży. Zmarł znakomity pedagog, gorliwy kapłan, serdeczny kolega i bliski sercu wszystkim, którzy mieli sposobność bliżej z Nim się zetknąć i pracować. Śmierć Jego okryła żałobą Jego Ekscelencję Ks. Biskupa dr Ignacego Świrskiego, Ordynariusza diecezji Podlaskiej, Kurię Siedlecką i Diecezję Podlaską, do której należał Zmarły i dla której większość swego życia poświęcił, Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie i Wyższe Seminarium Duchowne w Siedlcach, których to zakładów naukowych był gorliwym pracownikiem; kolegów i uczniów Jego oraz Duchowieństwo Podlaskie, które dało wyraz swego przywiązania do Zmarłego przez gremialny udział w Jego ostatniej drodze ziemskiej w liczbie ponad dwustu Kapłanów Podlaskich oraz kilkudziesięciu Alumnów Seminarium Duchownego w Siedlcach z Rektorem ks. mgr. Kazimierzem Miszczakiem i gronem Profesorów na czele.

Pogrzeb odbył się w Siedlcach w dniu 14 września. Nabożeństwo żałobne odprawił J.E. Ks. Biskup dr Ignacy Świrski, Ordynariusz Diecezji Podlaskiej w katedrze siedleckiej i wygłosił mowę pogrzebową, w której nakreślił sylwetkę zmarłego, jako kapłana nieskazitelnego, człowieka obowiązku oddanego z zapalem pracy administracyjnej i starającego się w każdej sytuacji przychodzić biskupowi z pomocą, nadzwyczaj żywotnego, pomimo słabej konstrukcji fizycznej oraz wie-

lu chorób, z którymi zmuszony był walczyć podczas swego 63 letniego żywota.

W pogrzebie wzięła udział delegacja Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w składzie: ks. prof. dr Marian-Alfons Myrcha, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, ks. dr Antoni Kwieciński, ks. prof. dr Eugeniusz Wyczawski, ks. dr Ryszard Łapiński, st. asystent na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK, ks. dr Aleksander Grabowski, Dyrektor Biblioteki ATK i Konwiktu Studentów ATK, Pan mgr Władysław Dziedziak, Dyrektor Administracyjny ATK, Pani Janina Karaś, Sekretarka Wydziału Prawa Kanonicznego ATK.

Kondukt z domu żałoby do Katedry w dniu 13 września 1963 r. oraz w dniu następnym z Katedry na cmentarz miejscowy prowadził J. Eks. Ks. Biskup dr Tomasz Wilczyński, Ordynariusz diecezji Warmińskiej, kolega i przyjaciel Zmarłego, w asyście J. Eks. Ks. Biskupa mgr. Wacława Skomoruchi, Sufragana Diecezji Podlaskiej, Ks. Infułata mgr. Jana Grabowskiego, Wikariusza Generalnego Diecezji Podlaskiej.

W ceremoniach żałobnych ponadto uczestniczyły delegacje duchowieństwa z Olsztyna, Lublina, Drohiczyzna, Warszawy, Stowarzyszenia PAX oraz liczni wierni miasta Siedlec i Diecezji Podlaskiej.

Requiescat in pace.

Warszawa, 24 października 1963 roku.

Ks. Marian Alfons Myrcha